

Povestirea pe scurt la Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi de Camil Petrescu

In primavara anului 1916, Stefan Gheorghidiu, tanar sublocotenent de infanterie, se afla concentrat pe Valea Prahovei. La popota ofiterilor, el asista la o discutie despre dragoste si fidelitate, pornind de la un fapt divers aflat din presa: un barbat care si-a ucis sotia infidela a fost achitat la tribunal.

Aceasta discutie declanseaza memoria afectiva a protagonistului, trezindu-i amintirile legate de cei doi ani si jumătate de casnicie cu Ela. Tanarul, pe atunci student la Filozofie, se casatoreste din dragoste cu Ela, studenta la Litere, orfana crescuta de o matusa. Dupa casatorie, cei doi sotii traiesc modest, dar sunt fericiti. Echilibrul tinerei familii este tulburat de o mostenire pe care Gheorghidiu o primeste de la unchiul sau avar, Tache. Din momentul primirii mostenirii, Ela se simte atrasa de viata mondena la care noul statut social al familiei ii ofera acces. Cuplul evolueaza spre o inevitabila criza matrimoniala, al carei moment culminant are loc cu ocazia excursiei de la Odobesti, prilejuita de Sarbatoarea Sfintilor Constantin si Elena.

In timpul acestei excursii, se pare ca Ela ii acorda o atentie exagerata unui anume domn G. (Grigoriade), care, dupa opinia personajului-narator, ii va deveni mai tarziu amant. Dupa o serie de separari si regasiri, Ela si Stefan se impaca. Inrolat pe frontul romanesc, Gheorghidiu cere o permisie, ca sa verifice daca sotia lui il insala, fapt nerealizat din cauza izbucnirii razboiului.

A doua experienta in planul cunoasterii existentiale o reprezinta razboiul, ale carui atrocitati pun definitiv in umbra drama iubirii. Ranit si spitalizat, Gheorghidiu se intoarce acasa, la Bucuresti si hotaraste sa o paraseasca pe Ela, lasandu-i ei cea mai mare parte a averii.

Drama lui Gheorghidiu se consuma pe fundalul unui societati mediocre, dominate de instinctul de parvenire.